

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 185g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a unor dispoziții din articolele 203 alin. (2), 204 alin. (1), 305 alin. (2) și
alin. (7) din Codul de procedură penală
(*aplicarea sechestrului în cauzele penale [nr. 2]*)

CHIȘINĂU

30 martie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 20 noiembrie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 30 martie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarele texte din Codul de procedură penală:

- „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune” din articolul 203 alin.(2)

- „pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune” din articolul 204 alin. (1)

- „cu excepția cazului de punere a sechestrului” din articolul 305 alin. (2)

- „după efectuarea controlului temeiniciei demersului” din articolul 305 alin. (7), ridicată de dl avocat Sorin Tighinean și de dl Igor Cirimpei, în interesele B.C. „Victoriabank” S.A., în dosarul nr. 12r-74/20, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Chișinău format din dnii Ion Bulhac și Mihail Diaconu și dna Maria Negru, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 7 august 2020, dl procuror Octavian Iachimovschi a înaintat un demers la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, privind autorizarea punerii sub sechestru, în scopul reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune și eventualei confiscări, a mai multor bunuri care aparțin B.C. „Victoriabank” S.A., în cauza penală nr. 2020960061.

4. Printr-o încheiere din aceeași dată a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, a fost admis demersul procurorului.

5. Dnii avocați Gheorghe Malic și Andrei Pîntea și reprezentantul B.C. „Victoriabank” S.A., dl Igor Cirimpei, au contestat, în interesele B.C. „Victoriabank” S.A., încheierea menționată cu recurs la Curtea de Apel Chișinău.

6. În cadrul ședinței de judecată, dl avocat Sorin Tighinean și reprezentantul B.C. „Victoriabank” S.A., dl Igor Cirimpei, au ridicat excepția de neconstituționalitate a textelor menționate *supra* la § 1.

7. Printr-o Încheiere din 15 septembrie 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

8. Pe 17 decembrie 2020, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul declarat de dnii avocați Gheorghe Malic și Andrei Pîntea și de reprezentantul B.C. „Victoriabank” S.A., dl Igor Cirimpei, și a menținut încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, din 7 august 2020.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.”

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 203 Punerea sub sechestru

„[...]

(2) Punerea sub sechestru a bunurilor se aplică pentru a asigura **repararea prejudiciului cauzat de infracțiune**, acțiunea civilă sau eventuala confiscare specială sau confiscare extinsă a bunurilor ori a contravalorii bunurilor prevăzute la art.106 alin. (2) și art.106¹ din Codul penal.”

Articolul 204 Bunurile care pot fi puse sub sechestru

„(1) **Pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune** pot fi puse sub sechestru bunurile bănuțitului, învinutului, inculpatului sau ale părții civilmente responsabile în suma valorii probabile a pagubei

[...]”

Articolul 305 Modul de examinare a demersurilor referitoare la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere

„[...]

(2) La ședința de judecată participă persoana internată în instituția medicală, dacă starea sănătății îi permite să participe, persoana în privința căreia se soluționează chestiunea referitoare la măsurile procesuale de constrângere, **cu excepția cazului de punere a sechestrului**, apărătorul, reprezentanții legali și reprezentanții persoanelor menționate, în condițiile prezentului cod. În acest caz se întocmește un proces-verbal.

[...]

(7) **După efectuarea controlului temeiniciei demersului**, judecătorul de instrucție, prin încheiere, autorizează efectuarea acțiunii de urmărire penală ori a măsurii speciale de investigații ori aplicarea măsurilor procesuale de constrângere, sau respinge demersul.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării privind excepția de neconstituționalitate

11. Autorii sesizării afirmă că textele „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune” și „pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune” din articolele 203 alin. (2) și 204 alin. (1) din Codul de procedură penală au un caracter general, putând fi aplicate în raport cu toate infracțiunile din Codul penal, chiar și cu cele care nu presupun existența unei victime, *e.g.* infracțiunea de spălare a banilor. De asemenea, textele contestate nu oferă criterii pentru determinarea pretinsului prejudiciu cauzat prin infracțiune. În opinia autorilor sesizării, acest fapt le permite organelor de anchetă să utilizeze formulări generale și tipizate pentru a-și motiva decizia de aplicare a sechestrului.

12. De asemenea, autorii sesizării notează că textul „după efectuarea controlului temeiniciei demersului” din articolul 305 alin. (7) din Codul de procedură penală este neclar, pentru că legislatorul a omis să stabilească conținutul și limitele controlului judecătoresc al demersului de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere, *e.g.* aplicarea sechestrului.

13. În opinia autorilor sesizării, textele „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune”, „pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune” și „după efectuarea controlului temeiniciei demersului din articolele 203 alin. (2), 204 alin. (1) și, respectiv, 305 alin. (7) din Codul de procedură penală sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4, 22 și 23 din Constituție.

14. Totodată, autorii sesizării pretind că textul „cu excepția cazului de punere a sechestrului” din articolul 305 alin. (2) din Codul de procedură penală nu asigură caracterul contradictoriu al procedurilor și încalcă dreptul la apărare al persoanei acuzate în ipoteza aplicării sechestrului asupra bunurilor sale. Astfel, autorii sesizării afirmă că această prevedere ar încălca articolele 1 alin. (3), 4, 20, 23 și 26 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentanții unei părți din proces. Astfel, sesizările sunt formulate de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textele „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune”, „pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune”, „cu excepția cazului de punere a sechestrului” și „după efectuarea controlului temeiniciei demersului din articolele 203 alin. (2), 204 alin. (1), 305 alin. (2) și alin. (7) din Codul de procedură penală.

19. Curtea observă că textele de lege contestate vizează măsura procesuală de punere sub sechestru, prevăzută de articolul 203 din Codul de procedură penală, bunurile care pot fi puse sub sechestru, prevăzute de articolul 204 din Codul de procedură penală, și modul de examinare a demersurilor referitoare la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere, prevăzute de articolul 305 din Codul de procedură penală.

20. Curtea reține că **articolul 204 alin. (1) din Codul de procedură penală** a fost contestat anterior, însă fiind aduse alte critici (DCC nr. 91 din 27 iulie 2018). Această situație nu constituie un impediment pentru controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În astfel de cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 112 din 1 octombrie 2020, § 19 și jurisprudența citată acolo).

21. Totodată, Curtea notează că textele „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune”, „cu excepția cazului de punere a sechestrului” și „după efectuarea controlului temeiniciei demersului” din **articolele 203 alin. (2), 305 alin. (2) și, respectiv, 305 alin. (7) din Codul de procedură penală** nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

22. Curtea reține că o altă condiție pentru formularea excepției de neconstituționalitate o constituie aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția (a se vedea punctul 1 din dispozitivul HCC nr. 2 din 9 februarie 2016).

23. Analizând sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta a fost ridicată într-o cauză care avea ca obiect verificarea legalității încheierii judecătorului de instrucție de autorizare a aplicării sechestrului asupra unor bunuri. Astfel, textele contestate au fost avute în vedere la examinarea acestei cauze de către instanța de recurs.

24. Totodată, fiind ridicată excepția de neconstituționalitate, instanța de recurs nu a suspendat dezbaterile judiciare până la pronunțarea Curții Constituționale asupra sesizării privind excepția de neconstituționalitate, așa cum o impune articolul 7 alin. (3²) din Codul de procedură penală, ci s-a pronunțat asupra recursului, respingând cererea avocaților (a se vedea *supra* § 8).

25. Curtea a reținut anterior că poate verifica constituționalitatea prevederilor contestate dacă soluția sa poate fi favorabilă situației autorului excepției (a se vedea DCC nr. 18 din 9 februarie 2021, § 25). În această cauză, eventuala declarare a neconstituționalității prevederilor contestate le-ar putea servi autorilor excepției doar pe calea revizuirii procesului,

pentru că instanța de recurs i-a respins recursul declarat împotriva încheierii judecătorului de instrucție.

26. Astfel, având în vedere că această situație nu le poate fi imputată autorilor sesizării, Curtea va continua să examineze dacă sesizarea întrunește celelalte condiții de admisibilitate.

27. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (a se vedea DCC nr. 11 din 26 ianuarie 2021, § 30; DCC nr. 14 din 2 februarie 2021, § 19; DCC nr. 25 din 16 februarie 2021, § 22, DCC nr. 27 din 16 februarie 2021, § 16).

28. Curtea constată că autorii sesizării afirmă că textele „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune”, „pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune” și „după efectuarea controlului temeiniciei demersului” din articolele 203 alin. (2), 204 alin. (1) și, respectiv, 305 alin. (7) din Codul de procedură penală sunt contrare articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 22 [*neretroactivitatea legii*] și 23 [*calitatea legii*] din Constituție.

29. De asemenea, autorii sesizării afirmă că textul „cu excepția cazului de punere a sechestrului” din articolul 305 alin. (2) din Codul de procedură penală ar fi contrar articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*calitatea legii*] și 26 [*dreptul la apărare*] din Constituție.

30. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 1 alin. (3), 4 și 23 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare (a se vedea DCC nr. 11 din 26 ianuarie 2021, § 32 și jurisprudența citată acolo). Pentru a fi aplicabile, autorii excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturi substanțiale garantate de Constituție (*ibidem*).

31. În cele ce urmează, Curtea va verifica dacă prevederile contestate constituie ingerințe în drepturile garantate de articolele 20, 22 și 26 din Constituție.

32. Din această perspectivă, Curtea reține că articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Exigența articolul 6 § 1 din Convenție, potrivit căreia cauzele trebuie examinate în mod echitabil, trebuie înțeleasă inclusiv prin prisma asigurării respectării principiilor fundamentale ale procesului judiciar, *i.e.* a principiului contradictorialității și a principiului egalității armelor (DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 28).

33. Totodată, articolul 26 din Constituție, care garantează în mod distinct dreptul la apărare, își găsește corespondența în articolul 6 § 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Astfel, în această cauză, articolul 26 din Constituție operează, din perspectiva Convenției Europene, ca un aspect al procesului echitabil în materie penală.

34. Caracterul echitabil al procesului penal trebuie apreciat avându-se în vedere întreg procesul (HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 50).

35. Astfel, cu privire la incidența articolelor 20 și 26 din Constituție în privința **textului „cu excepția cazului de punere a sechestrului” din articolul 305 alin. (2) din Codul de procedură penală**, Curtea reține că examinarea demersului procurorului privind autorizarea aplicării sechestrului are loc fără participarea persoanei în privința căreia se soluționează chestiunea. Totodată, potrivit articolului 305 alin. (8) din Codul de procedură penală, încheierea judecătorului de instrucție prin care s-a autorizat aplicarea unei măsuri de constrângere poate fi contestată cu recurs la Curtea de apel. Prin urmare, partea apărării dispune de o cale de atac prin care poate să-și prezinte poziția, să conteste demersul procurorului și să combată constatările primei instanțe (DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 31; DCC nr. 11 din 26 ianuarie 2021, § 35).

36. Curtea observă că autorii sesizării au făcut uz de acest remediu legislativ în cauza în care a fost ridicată prezenta excepție de neconstituționalitate (a se vedea § 5 *supra*).

37. De asemenea, Curtea reține că, în baza articolului 209 din Codul de procedură penală, este posibilă contestarea actului de punere sub sechestru, iar articolul 210 din același Cod stabilește cazurile în care bunurile pot fi scoase de sub sechestru.

38. Prin urmare, Curtea constată că textul „cu excepția cazului de punere a sechestrului” din articolul 305 alin. (2) din Codul de procedură penală nu afectează dreptul la apărare sau dreptul la un proces echitabil, de vreme ce există suficiente garanții procesuale compensatorii în acest sens.

39. În aceste condiții, Curtea reține că textul contestat din articolul 305 alin. (2) din Codul de procedură penală nu prezintă vreo ingerință în drepturile garantate de articolele 20 și 26 din Constituție.

40. Cu privire la incidența articolului 22 din Constituție în privința **textelor „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune”, „pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune” și „după efectuarea controlului temeiniciei demersului” din articolele 203 alin. (2), 204 alin. (1) și, respectiv, 305 alin. (7) din Codul de procedură penală**, Curtea reține următoarele.

41. Curtea observă că articolul 22 din Constituție impune, împreună cu prevederile articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, legalitatea incriminării și legalitatea pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) (a se vedea HCC nr. 24 din 17 octombrie 2019, § 105). În jurisprudența sa referitoare la articolul 22 din Constituție, Curtea a precizat că regula legalității incriminării și a pedepselor interzice interpretarea extensivă și aplicarea prin analogie a legii penale, în defavoarea acuzatului. În special, Curtea a precizat că acest articol interzice extinderea câmpului de aplicare al infracțiunilor existente asupra unor fapte care nu constituiau infracțiuni la momentul comiterii lor. De asemenea, Curtea a precizat că regula legalității incriminării, stabilită la articolul 22 din Constituție,

presupune ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea (a se vedea DCC nr. 25 din 25 februarie 2019, § 16).

42. Exigența previzibilității impusă de articolul 22 din Constituție este incidentă în cazul normelor de drept penal substanțial.

43. În hotărârea *Scoppola v. Italia (nr. 2)* [MC], din 17 septembrie 2009, care viza calificarea unei dispoziții legale ca aparținând dreptului penal substanțial sau dreptului penal procedural, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a examinat în ce măsură această dispoziție influențează calificarea infracțiunii sau severitatea pedepsei în cauză. Astfel, după ce a demonstrat că o dispoziție calificată ca procedurală în dreptul național influența severitatea pedepsei aplicabile, Curtea Europeană a reținut că aceasta făcea parte, în realitate, din dreptul penal substanțial, devenind incidentă ultima teză a articolului 7 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (*ibidem*, § 110-113; și *Previti v. Italia*, 12 februarie 2013, § 80).

44. Așadar, Curtea constată că existența unor dispoziții de drept penal și a unor dispoziții de drept procedural în Codul penal sau în Codul de procedură penală nu constituie un criteriu relevant pentru stabilirea naturii lor. Prin urmare, pentru a stabili natura juridică a unei prevederi normative, Curtea va avea în vedere următoarele criterii: obiectul de reglementare al normei, scopul reglementării și rezultatul la care conduce norma (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 85 din 9 iulie 2018, § 24).

45. Din perspectiva criteriilor menționate, Curtea constată că textele „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune”, „pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune” și „după efectuarea controlului temeiniciei demersului” din articolele 203 alin. (2), 204 alin. (1) și, respectiv, 305 alin. (7) din Codul de procedură penală fac parte din norme de drept procedural. Articolele 203 alin. (2), 204 alin. (1) și, respectiv, 305 alin. (7) din Codul de procedură penală reglementează punerea sub sechestru, bunurile care pot fi puse sub sechestru și modul de examinare a demersurilor referitoare la efectuarea acțiunilor de urmărire penală ori a măsurilor speciale de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere. Aceste norme nu influențează calificarea infracțiunii sau severitatea pedepsei aplicabile.

46. În consecință, Curtea notează că previzibilitatea unei norme de procedură penală nu poate fi analizată prin prisma articolului 22 din Constituție. Astfel, acest articol nu este incident în prezenta cauză.

47. Curtea reține că standardul calității unei legi penale procedurale trebuie examinat în baza articolului 23 din Constituție în coroborare cu un drept fundamental din Constituție, altul decât *nullum crimen, nulla poena sine lege*, prevăzut de articolul 22 din Constituție.

48. Pentru că nu s-a demonstrat incidența drepturilor fundamentale invocate de autorii sesizărilor, Curtea subliniază că nici articolele 1 alin. (3), 4 și 23 din Constituție nu sunt incidente.

49. Mai mult, Curtea observă că, sub aparența unor critici referitoare la neclaritatea și imprevizibilitatea prevederilor contestate, autorii sesizării

își exprimă, prin argumentele invocate, dezacordul cu modul în care au fost interpretate și aplicate textele contestate într-o cauză penală concretă.

50. Curtea reamintește că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 6 din 11 ianuarie 2021, § 26 și jurisprudența citată acolo). Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată.

51. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarele texte din Codul de procedură penală: „repararea prejudiciului cauzat de infracțiune” din articolul 203 alin. (2); „pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune” din articolul 204 alin. (1); „cu excepția cazului de punere a sechestrului” din articolul 305 alin. (2); „după efectuarea controlului temeiniciei demersului” din articolul 305 alin. (7), ridicată de dl avocat Sorin Tighinean și de dl Igor Cirimpei, în interesele B.C. „Victoriabank” S.A., în dosarul nr. 12r-74/20, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 30 martie 2021

DCC nr. 37

Dosarul nr. 185g/2020